

Zaman Gazetesi

5 KASIM 2013

Herkül Millas

Söylenmemiş, bilinmeyen, yeni bir şey yazmıyorum, ama özellikle bugünlerde bir iki şeyin altını çizmek gerekiyor sanırım.

Türban yasağının en olgun bir biçimde, Meclis içinde halledilmesine tabii ki sevinmek gerek. En başta bir mağduriyetin bittiği için, ayrıca gereksiz tansiyon yükselten siyasî bir konunun tatlıya bağlandığı için. Bu sıkıntının artçı sarsıntılarını görürsek şaşırılmamalıyız ama gelişmelerin yönü değişmeyecek: gereksiz bir baskı, dışlama ve yasaklar dizisi son bulmuştur. Başından beri bu yasağa karşı oldum. Türbanın serbest olmasını her zaman istemiş olmam ne dinî inancım ne de ahlak anlayışımla ilgili. Tam tersine, benim aile çevrem hayat biçimi başörtüsüyle ilişkisizdir. Bazı siyasileri dinliyorum: benim annem de, benim bacım da başörtülüdür, gibi sözler sarf ediyorlar. Ve sonra lehte aleyhte bazı sonuçlara varıyorlar. Ben başörtüsü kavgasına farklı bir açıdan baktım. Bu tartışmalar ve başörtüsü karşıtı argümanlar bana hep tutarsız, çelişkili ve özellikle empatiden yoksun boş laflar gibi geldi. Karşımda örtülmüş bir kadın düşündüm; bana "benim tercihim budur" diyor. Ve ben ona itiraz edecek tek bir kelime bulamadım. Yasağa karşı olmam bundan dolayıdır: insanların tercihlerine saygı.

Aslında ben bu seçimimi yaparken ve başörtüsü özgürlüğünü savunurken kendi özgür olma hakkımı korumuş oldum. Ben yalnız başörtüsü özgürlüğünü değil, genel olarak özgürlüğü savundum. Somut olarak söylersem, kadınların dekolteli veya kısa, hatta çok kısa etekli ve

erkeklerin sakallı veya akşamcı olma hakkını da, dolaylı olarak, savundum. İncancımıza veya hayat biçimimize uygun olan hakları, yani yalnız kendi hakkımızı savunmak çok farklı bir şey. Örtünme hakkı genel haklarla ilişkilendirilmezse çok tuhaf sonuçlar doğabilir. Örneğin, örtünmenin mecburi olduğu ülkeler var; orada örtünmeden yana olmak ve örtünme hakkını savunmak aslında baskıyı savunmak demektir. Yani mesele somut bir başörtüsü ve örtünme değildir; ilkesel ve genel bir özel hayata karışmak veya karışmamak meselesidir.

31 Ekim günü Meclis'te çok güzel konuşmalar yapıldı. "Erkekler kadınların nasıl giyineceği ve davranacağı konusunda konuşmasınlar" dendi. Doğru, ama ben biraz daha genel kılalım bu sözü: "Hiç kimse insanların özel hayatı konusunda ileri geri konuşmasın!" "Devlet özele karışmasın" vurgusu yapıldı. Güzel, ama ben biraz daha genel kılalım: "Devlet de, toplum da, yani "mahalle de" insanların özel hayatına karışmasın." Taha Akyol "endişeli modernlerin yaşadığı bunalım duygusunu gidermek gerekiyor" diye yazdı öbür gün. Özel hayata özgürlüğün geldiği, böyle cümlelere gerek duyulmadığı zaman kesinlik kazanacak. Şimdi emin olduğumuz, bir alanda bir yasağın kalktığıdır.

Korkum, bir yasağın kalktığı bu güzel günlerde bazı yanlış mesajların veriliyor olması. Kalkmış olan bu yasağın geçmişinde siyasi çekişmeler var. Birileri bir iktidar kavgasının zaferi ve hele sonu olarak görebilir son gelişmeleri. Oysa yaşanan, özgürlükler mücadelesinde atılan bir adımdır. Herkesin kazançlı çıktığı bir olay olarak gösterebileceğimiz bir gelişmeyi, "bizim" tarafın başarısı olarak göstermek yanlış bir mesaj verir. Sarkaç öte yana savrulabilir. Bu bayram gününde başın açık veya kapalı olması "kirlenme" ile ilişkilendirilmesi birilerine incitici gelebilir. Aynı gün şu lafı da duydum: "başım açık, çağdaş bir kadın olarak!". Kendi değer yargılarımızı herkes için geçerli temel ilkelermiş gibi dile getirmemeliyiz. Niyetimizden bağımsız bu tür söylemler bayramı yaralar, bazı insanları da. Örtünmemeyi ve uygarlığı herkesin istediği gibi anlaması hakkıdır; ama bunu nasıl söyleyeceği de önemlidir. Bu tür "ayrıntıların" tepki koymadan geçiştirilmesi de kaygılara tuz biber. Bu yazıda, hemen başından, "demokrasi" kelimesini kullanmamaya karar verdim. Bu kelime, her derde deva aspirin gibi kullanılıyor. Ve artık etkili olmuyor. Zaten bu kelime söz konusu olunca kimileri çoğunluğun hakkını anlıyor, kimileri de azınlıkta kalanın insan haklarını. Yani kimi kendi hakkını, kimi de herkesin hakkını algılıyor. Herkes demokrasiden yana ama herkes aynı şeyi istemiyor. Sanırım özel hayatımızla ilgili yasaklar ve özel hayata karışma olayı siyasi değil. Çok derinliklerimizde yatan, kendimizden de gizli kalan reflekslerle ilgili bir durum. "Refleks" dememin nedeni bu dürtülerin bilincimizde olmadığını vurgulamak içindir. Ahlakî ve estetik tercihlerimiz bu reflekslerle ilgili olmalı. Bunlara siyasi, dini, felsefi kulp uyduruyoruz; ama sonradan. Önce hissî nedenlerle taraf oluyoruz sonra mazeret babında tercihlerimizin teorisini kuruyoruz. Kutuplaşmalar ve hoşgörü eksikliği siyaset bilimi veya tarih okumadığımızdan veya kendi dar çıkarlarımızı savunduğumuzdan değil. Nedendir diye sorarsanız, keşke bilebilseydim derim!

Bilebilseydim, daha anlayışlı olmanın, uyum sağlamanın, incitici ve tehdit edici olmamanın

formülünü de bilebilirdim. Aynı ailenin, aynı köyün ve aynı siyasi partinin içinde çok farklı insanları gördükçe, farkların belki çok kişisel olan empati yeteneğiyle ilgilidir diye düşünüyorum. Biri acı çeken bir arı ile duygulanır, öbürü aç çocuğa trene bakar gibi bakar. Neden öyledir bilemiyorum, ama en azından olayın böyle olduğunu görüyorum. Bu tespit hiçten iyidir; bu durumun bilinçsizliğinden iyidir. Kendimizi tanımamamız kötüdür de, daha kötü olanı, kendimizi bilmediğimizi bilmememizdir.

Bu bilinçsizliğin fıkrası da var (yazıyı hoş bitirmek için): Erkekler cennete girmek için iki kapıdan geçiyormuş. Birinde “kılıbıklar” yazıyormuş, yani bu giriş karısının lafından çıkmayanların kapısıymış, öbüründe de “kazaklar” diyormuş, yani “erkek gibi erkekler”! Birinci kapının önünde çok uzun bir kuyruk varmış; öbürünün önünde tek bir kişi. Cennetin bekçisi bu adama “Sen neden burada bekliyorsun?” diye sormuş. Adam da “Karım bu kapıda bekleyeceksin dedi.” diye cevap vermiş.